

Llibres de la guerra civil

Entre el prop de mig centenar de llibres d'autors ebrencs ofertats el dia de Sant Jordi, quatre fan esment directament o parcialment als anys de la guerra civil: 'El paper moneda al Montsià', de Joan Bta. Beltran; 'Un segle de premsa tortosina', de Marina Pallàs; 'El marcel·linisme a les Terres de l'Ebre', de Josep Sancho; però, molt especialment, 'Tortosa 1936-1939', de Ramon Miravall, recull dels articles publicat a la revista 'L'Estel'.

Josep Bayerri Raga,
periodista

L'obra de Miravall és important per la gran quantitat d'informació aportada, resultat de la cura dels arxius i documents a què ha tingut accés. Aquest llibre complementa a altres apareguts els darrers anys entre les quals tinc constància de: *Tortosa 1936-1939*, de Xavier Pujadas Martí (1988); *Tortosa, front de guerra* (1996) i *Quatre alcaldes republicans de Tortosa* (2005), de Josep Subiràs Piñana. *El tresor de la catedral de Tortosa i la guerra civil de 1936* (2003), de Jesús Massip Fonollosa. Dos obres de Francesc Renau Altés, de difusió restringida familiar: *Rapsòdia en gris* (2002) i *Coses de l'amor i de la guerra* (2013), aquest darrer a partir del quadern de memòries del seu pare. També *La reconstrucció de Tortosa*, treballat entre la meua filla i jo (1993), i, tot i que en clau novel·lada, *La última carta de Marcelino Domingo*, que vaig escriure l'any passat. Encara que molt falsejat pel desig d'afegir els guanyadors, però d'interès per tractar dels mateixos fets, són d'esmentar *Estampas de dolor i de sang* (1939) i *Los bárbaros en Tortosa* (1942), de José Monllao Panisello. Segur que n'hi deu haver més, però no en tinc constància o no els recordo.

En conjunt es desdota d'una àmplia perspectiva del que foren aquells anys com perquè el ciutadà interessat pugui treure conclusions des de la seva pròpia reflexió. Cal avançar, però, més enllà del mateix conflicte armat. Quines conseqüències morals va tenir la guerra civil per a Tortosa els anys immediats; el llarg període -en "gris" com diu Renau- fins meitat dels seixanta?

El 23 de febrer de 1937, fa vuitanta anys, va tenir lloc el primer bombardeig dels avions feixistes

sobre Tortosa. Era l'inici real de la guerra. En total, en any i mig, van haver-hi 16 raid aeris amb un total de 65 morts. El 18 d'abril de 1938, la ciutat quedà partida en dos i comença la destrucció de Tortosa a causa de les bombes i l'artilleria del front. La guerra a Tortosa, però, havia començat abans; el 31 de juliol, amb l'arribada d'un escamot d'una trentena d'anarcosindicalistes de Barcelona, comandats per Manuel Carrozas Borrallo, que iniciaren la crema d'esglésies i la persecució i assassinat indiscriminat de capellans, persones creients i dirigents de dretes. La barbàrie assassina continuà fins sis anys després d'acabada la guerra quan Franco va deixar d'executar massivament militants i dirigents de partits d'esquerra, nacionalistes i sindicalistes, tot i que la repressió continuaria durant trenta anys més.

El tràgic resultat d'aquests anys deixa 189 assassinats durant la República i 36 afusellats pels militars franquistes; tantes morts injustes que deixaren família, fills orfes i ferides que, malgrat els anys, encara no han acabat de tancar-se del tot. La ciutat s'havia convertit en un munt de ruïnes. Un 65 per cent de la població no tenien casa on allotjar-se i una cinquena part es va exiliar o es va desplaçar per trobar treball fora. Tortosa quedà enderrocada i destruïda materialment però també moralment. Encara hi va haver un factor més dramàtic. La gran majoria de la societat tortosina se sentia d'alguna manera responsable de tot el que havia passat. Durant els mesos revolucionaris per no haver fet res per evitar els assassinats, finalitzada la guerra per la seva inhibició davant la repressió franquista i alguns, fins i tot, per la seva col·laboració tant en un cas com en l'altre. A la por va seguir-la la por i darrere el desig d'oblidar com si res hagués passat. Van seguir anys on l'únic

important era la subsistència en un context d'egoisme, on els valors cívics i morals quedaven arraconats i la submissió al nou poder acceptada sense cap reserva. Era el caldo de cultiu que feu possible la configuració d'una majoria social tortosina conservadora, acrítica, tancada que es va trameure durant diverses generacions des del nucli familiar patriarcal i el poder de l'església.

A la destrucció física de la ciutat s'hi afegí la degradació moral pels comportaments de la pròpia societat tortosina durant la revolució o la victòria franquista.

DISSABTE 6 DE MAIG
de 2017

Pl. Ajuntament de Tortosa

La TUNA FOLK
15 anys

1a TROBADA DE TUNES DE LES TERRES DE L'EBRE
(de 17:00h a 21:30h)

Tuna Femenina de Derecho de Alicante
Tuna d'Economia i Empresa de la Universitat de Barcelona
La Tuna Folk

ANIMACIÓ I CIRC
Art-ble show (17:30h)

CERCIVILES
Seitiera de l'Aguilot (17:45h)
Banda Municipal de Música de Tortosa (18:20h)

POC I MALABARS
Lo Circo del Carrus (21:30h)

HAVANERES
Arrels dels Ports (21:45h)

ORQUESTRA
Music Stars (22:30h)

GRANDS ÈXITS
DJ ENDA (22:30h)

POP + TUNA
La Tunastra (22:45h)

RUMBA-SKA
La Trinx Tabú (21:00h)

I PODREU ANAR DE PARADORS I GUANYAR MÉS PREMIS!!!

ENTRADA GRATUITA - SERVEI DE BARRA

Patrocinadors:
Delt Hiberna, sigles de TORTOSA, G. MONCLUS LICORS, TORMA, COBANA, naturebre, P. A. A. T., L. E. M. A. N. N., CRC, PARADORS, UNED, TORTOSA, Associació de Veïns Centre - Nucli Històric Tortosa, AV. SANTA CLARA

Organitza:
La TUNA FOLK 15 anys

Col·labora:
Ajuntament de Tortosa, Generalitat de Catalunya Departament de Cultura, La Tertúlia Bu Calatús, Disseny: AerisPixel